У грудні 2007 року один із найвідоміших театрів України – Львівський національний академічний український драматичний театр ім. М.Заньковецької – відсвяткував своє 90-річчя. З 1987 року колектив заньківчан очолює відомий український актор і режисер Федір **Миколайович Стригун**. Саме його особистість і розуміння ситуації визначають творчу політику театру протягом оцих 20-ти років.

Стригун – людина-театр. Героїчна «козацька» зовнішність, ураганний темперамент, поетична натура – ідеальний «коктейль» для українського національного театру. Понад двісті ролей у театрі, серед яких немає «дрібних» особистостей: Улдис у «Вій, вітерець» Райніса, Дон Жуан у «Камінному господарі», Орест у «Блакитній троянді» Лесі Українки, з Шекспіра – Едгар у «Королі Лірі», Річард III, славні гетьмани Хмельницький, Полуботок, Мазепа, митрополит Андрей Шептицький, Малахій Стаканчик у «Народному Малахієві», Паратов у «Безприданниці» О.Островського, Оргон у «Тартюфі» Ж.Б.Мольєра, Виборний у «Наталці Полтавці» І.Котляревського, Іван у «Житейському морі» І.Карпенка-Карого, Зенон в «УБН» Г.Тельнюк... Фільми з його участю: «Пропала грамота», «І в звуках пам'ять відгукнеться...», «Запорожець за Дунаєм», «Дударики», «Камінна душа» – відомі твори національного кіно.

У 39 років – лауреат Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, у 40 – народний артист, у 48 – художній керівник уславленого театру, на сцені якого працює вже 42 роки. Серед поставлених ним вистав – «Хазяїн», «Безталанна», «Сава Чалий», «Гайдамаки» Т.Шевченка, «Маруся Чурай» Ліни Костенко, «Народний Малахій» та «Маклена Ґраса» Миколи Куліша, «Мазепа» (трилогія) Б.Лепкого, «Ромео і Джульєтта», «Гамлет» В.Шекспіра, «Візит літньої дами» Ф.Дюрренматта, «Оргія» Лесі Українки, «У неділю рано зілля копала» за О. Кобилянською, «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М.Кропивницького та інші.

Читати про нього – невдячна справа. Його треба бачити, його треба слухати. Інтерв'ю він не дає, він його грає, артистично інтонованими словами «малюючи» живі картинки біографії хлопчика з села Томашівки на Черкащині.

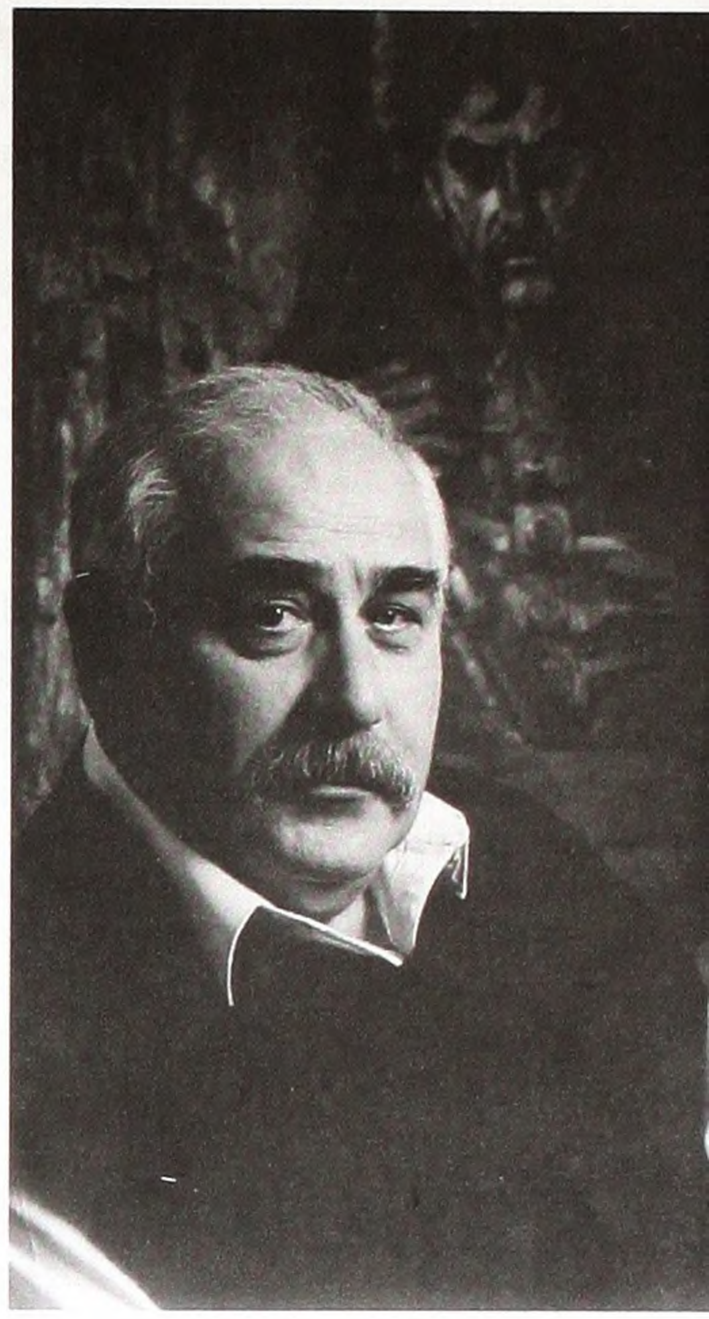

Федір Стригун:
«Я був створений для українського театру»

Бесіду веде Наталія Космолінська

– Звідки у сільського хлопчика таке екзотичне бажання – стати актором?

– Я не пам'ятаю тієї хвилини, коли полюбив театр. Мабуть, багато залежало від батька і мами, родини, сусідів, села... Моя родина була дуже співуча... Тато – капельмейстер духового оркестру в селі, тож я вже немовлям слухав духову музику, напевне, звідти у мене така надзвичайна любов до неї.

– Але в музиканти не пішли....

– Хотів. З мене, мабуть, мав би вийти добрий співак. Голос мав дуже гарний. У дитинстві в сільському клубі чи в школі ставили мене на стільчик або на сцену, і я співав народні пісні, такий собі сільський Робертіно Лоретті. І вже тоді відчув пошану за це, повагу односельців. А потім у мене почалася мутація голосу, я злякався, але із того страху продовжував співати. Співав, а треба було мовчати. І, ясна річ, надірвав голос. Пізніше він відновився, але вже не в тій якості. Проте я все ще мріяв стати співаком, навіть у консерваторію якийсь час думав вступати. І художником мріяв бути , малював, добре виходило. Така мистецька у мене була вдача. Історію дуже любив, географію, літературу. Не любив математики, усіляких алгебр, геометрій. Учитель мені казав: «Федько, не ходи, я тобі три поставлю, а ти й так знати математики не будеш». За це я цього вчителя дуже полюбив.

– А чому саме театр переміг?

– Мені здається, що у цьому «винні» ще ті перші, дитячі враження від свят: гадання на Андрія, Різдво, Купальські ночі... Оці видовищні дійства... Пам'ятаю першу Маланку, коли увійшли з козою і вона почала зубами клацати, а всі заспівали: «Наша Маланка не сама ходить, нашу Маланку Василь водить»... Дотепер чую цю мелодію.

– Коли вперше вийшли на сцену?

– Мені було вісім років, у виставі «Дай серцю волю, заведе в неволю». Це був наш сільський самодіяльний театр, які по селах організовуються взимку, майже за Карпенком-Карим: «трошки посплять, трошки поспівають». Я змалку любив бути там, де збирається багато людей, любив їх слухати. Сорокові роки, ніяких телевізорів, жінки сходилися до якоїсь більшої хати, пряли, багато оповідали, кожна свою історію, а ще краще співали. Пісень було море. Мама гарно співала, тітка Палажка гарно співала, сусіди гарно співали... Оця емоційна пам'ять, пам'ять якихось жахів, пам'ять краси, пам'ять Купальських свят, коли вночі все село співає і Купайла носять по селу, дівчата сміються, а старші люди в білому одязі над тином стоять і дивляться... Ще дуже добре пам'ятаю, як я – вже дорослий хлопець, 14 років – прочитав зі сцени на свята Тараса Григоровича Шевченка «Утоплену». Така тиша була в залі, всі слухали, жінки плакали... У мене самого душа тремтіла, мурашки по тілу бігали... Отоді, може, вперше відчув отой «дриг», оту насолоду творення. А той, хто це відчув, уже ніколи від нього не відмовиться.

– Така хвороба на все життя...

– І війна була, і голод, тож люди йшли в клуб, збиралися біля теплої грубки, і хтось, часто мій старший брат, чи-

тав «Кобзаря». У нас був такий «сільський» Кобзар – товста книжка, яка ходила по селу... Чия вона, ніхто не знав. Сьогодні ви читали Кобзаря, а завтра ми... І така сама пухла книжка була Карпенка-Карого, видання Бог знає якого року. П'єси читали, Котляревського читали, Сковороду, Руданського... Потреба була. Після війни були так звані «десятихатки» – школярі ходили по хатах і читали для тих, хто не знав грамоти, книжки. Сьогодні прочитали 20 сторінок, завтра – ще 20. Сходилися старші, солідні люди, і коли тобі дозволяли читати книжку, а вони сиділи і слухали – це таке задоволення, відчувати оцю напружену людську увагу. Люди дуже дякували, гарно ставилися. Звідти, мені здається, мій театр і почався.

– Закінчуєш школу і перед тобою – момент вибору: куди, куди, куди? А ви вже точно знали – у театральний?

– Я знав, що піду в актори. Але я не знав, що є театральний інститут. Потім потрапив мені на очі журнал «Україна», і там я прочитав, що є такий інститут – театральний. Але більше нічого не знав: як вступати, що потрібно, то після школи поїхав на розвідку до Києва. Це був 1956 рік. Я все подивився, з'ясував, що треба готувати байку, вірш, і вернувся додому. Почав працювати, спочатку місяць поштарем – не сподобалося, в жнива за комбайном ходив, а потім мене взяли завклубом, бо я грав на баяні, співав, усі знали. Спеціальних культосвітницьких кадрів не було, оце мене й призначили. Ця робота мені дуже сподобалася. Я днював і ночував у клубі: грав танці на баяні, поставив п'ять вистав... Ставив з сільською молоддю українську класику, збирав для постановки по селу шапки, сорочки. Ми грали два вечори підряд – у двох частинах «Ой не ходи, Грицю...», люди в клуб не поміщалися, стояли на цеглинках надворі, щоб тільки побачити. Звичайно, це було недосконало, але я поїхав у Черкаси, подивився професійний театр... Сам написав кілька п'єс, дуже гарні, сміюсь, звичайно, але в цьому була якась свята наївність.

– Наступного року вступ до театрального інституту таки відбувся...

– Чотири роки театрального інституту в Києві – найсвітліших, що було в моєму житті. Люблю страшенно цей вуз, хоч тепер він уже не на Хрещатику. Але кожного разу, коли йду Хрещатиком повз будинок №52, подивлюсь на ті вікна, де провів найщасливіші роки свого життя, перехрещусь. Досі пам'ятаю його запах. Я, знаєте, сприймаю театр «на нюх». Я й інститут сприймав на нюх. Це у мене з дитинства. 1945 року з татом перший раз пішов до клубу, з якого німці під час війни зробили гараж. Коли тато повернувся з війни, його призначили завклубом, і він робив там ремонт. Хлопці робили сцену, а тато бляхою закривав діри від пожежі в підлозі. Оцей запах свіжих струганих дощок і фарби, і ще – запах театральної пилюки – вони мене все життя супроводжують. Якщо в театрі немає цього запаху, мені чогось не вистачає. У театрального інституту був свій, дуже гарний, надзичайний запах – там пахло хлібом. Унизу був хлібний магазин, і завжди, особливо коли весна і вікна відчинені – пахло свіжим хлібом. А що ми були голодні, студент же завжди голодний, а ще у ті повоєнні роки, то мені здається, що то був «найсмачніший» запах мого життя.

– Подобався вам Київ?

– Найкращі мої роки – це той студентський Київ. Я був – чистий папір. Молода людина, не перенасичена інформацією, вона – як губка. У Києві мене все дивувало, театри, музеї, я по десять разів ходив у музей Російського мистецтва, українського, знав усі картини напам'ять. А в неділю, коли у нас не було навчання, дивився два фільми і виставу. Були вистави, які я дивився по 17 разів.

– І які?

– Одна з моїх улюблених – «Живий труп» Толстого в театрі ім. Лесі Українки. Її поставив мій професор Володимир Олександрович Неллі. Ще любив «Діти сонця», «Сестри», «Ой не ходи, Грицю...». Коли дуже тужив за селом, то приходив в театр ім. І. Франка, сідав у куточку і дивився цю виставу, наче дома побував. Передивлявся весь репертуар київських театрів. Я був, напевне, єдиний зі студентів, хто міг відрізнити Кропивницького від Карпенка-Карого. Спочатку моїм улюбленим театром був театр Франка, а потім я став «фанатом» Лесі Українки. В першу чергу через мого професора. Надзвичайна людина і надзвичайний педагог. Ми на курсі між собою називали його

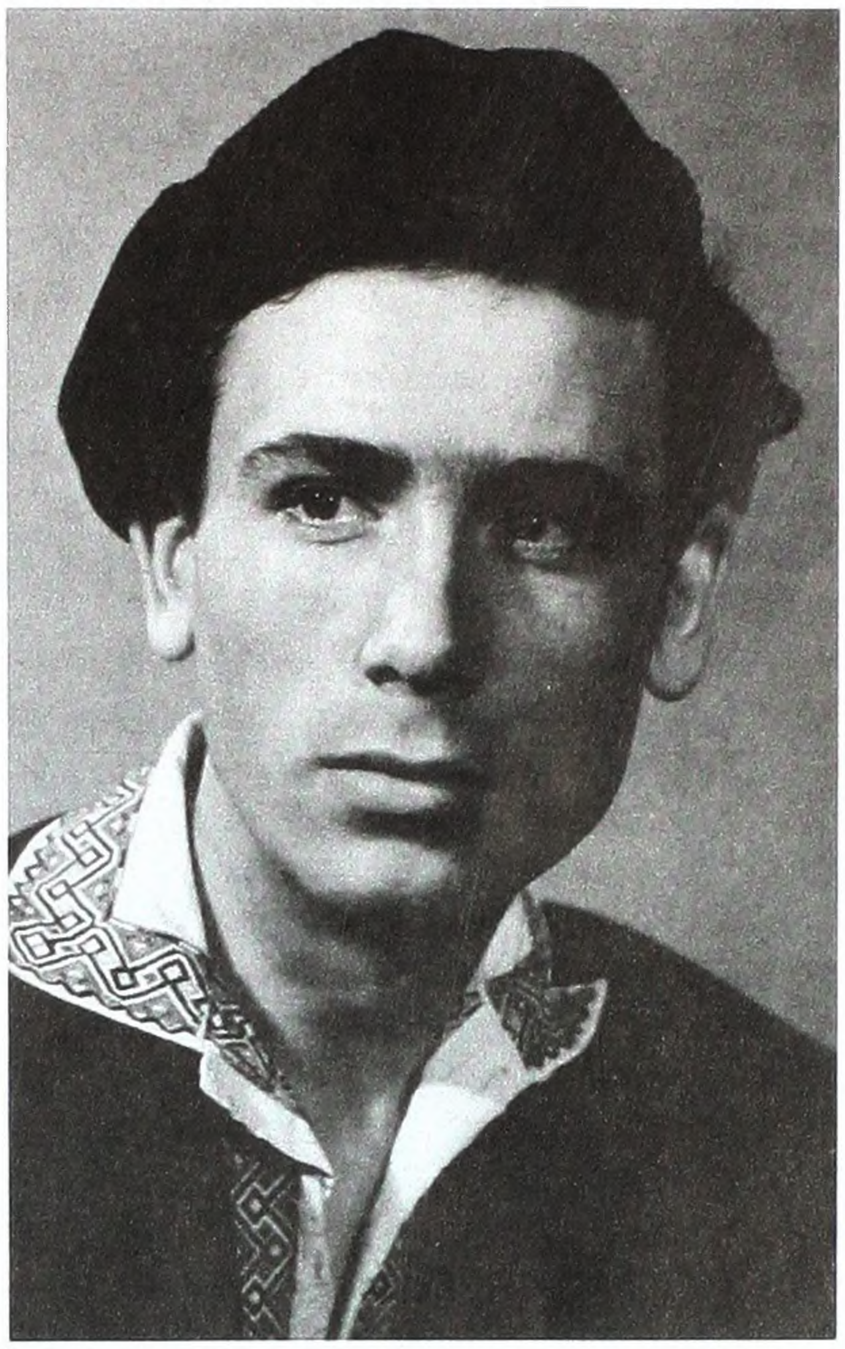

Федір Стригун – Сергій у виставі **«Рідна мати моя»** Ю. Мокрієва.

«великим євреєм» – він був дуже високий, елегантний, ерудит... Якби він мені не зустрівся в житті, може, я б у своїй професії дуже багато чого загубив би і не зрозумів. Я вчився на акторському, а потім вирішив перевестися на режисуру, сказав про це Неллі, а він мені на те: «Ну, зачем же?». Він сам говорив російською, пояснював: «Щоби ви не сміялися, дітки, з моєї української», а нам не давав говорити російською, примушував тільки українською. Тож Неллі мені сказав: «Если все Стригуны пойдут в режиссуру, то кто же артистом будет?» Так я й залишився на акторському, пішов працювати у театр, а потім, уже заслуженим артистом, хотів-таки вступити ще раз на режисуру. І Неллі знову мене відрадив: «Ви вже більше нічого звідси не візьмете, – сказав. – Тільки час згаєте. Працюйте в те-

атрі, займайтеся самоосвітою, а захочете ставити – то ставте, я вас усього навчив».

– Після інституту вас не кликали до російського театру?

– Дуже багато моїх колег хотіли працювати саме на російській сцені. Я знав російську мову, розумів, вчив, але говорити не міг, навіть історію російської літератури на першому і другому курсах складав українською. Знову ж таки мені допоміг мій професор Неллі, сказав: «Читайте Паустовского вслух на ночь одну страницу, и научитесь»... До 4-го курсу я вже міг говорити російською дуже добре. І тоді я раптом збагнув, що мені потрібно визначитися, де я буду: чи я буду працювати на російській сцені, чи на українській. Мене три російських театри запрошували. Якраз у той час я поїхав до Москви, подивився там «Владу темряви», мені було дуже цікаво, це ж була моя дипломна – Микита у «Владі темряви» Л. Толстого. Там, як зараз пам'ятаю, сидячи в першому ряду, я й збагнув, що справа не в мові, а в природі почуттів. Нація – це не тільки мова, не тільки традиції. Господь Бог так дав, що у кожної нації душа інакше вибудувана. Я подивився московську виставу і зрозумів, що ніколи не зможу сказати так, як Воронін: «Будя, батя, будя...». Але й він ніколи не скаже: «Ти вогню хочеш? Буде вогонь для тебе, все пекло визову»... Він ніколи не зможе зрозуміти Назара Стодолю, Шевченка... Я зрозумів, відчув, у мене хороша інтуїція, що треба працювати в українському театрі. І Влад Неллі сказав: «Федор, не выдумывайте, вы – для украинского театра».

– Після інституту поїхали до Запоріжжя, а як опинилися саме у Львові?

– Я особисто шукав для себе театр, де б не заробляли гроші українською мовою, а розмовляли українською мовою. Щоби це було природно. Бо виходив парадокс, ти з'являєшся на сцені, граєш людей, які в житті говорять російською, а ти чомусь мусиш говорити українською. Це було фальшиво. Коли я приїхав до Львова вперше, це був 1961 рік, і почув, що зупинки в трамваї оголошують українською мовою, то подумав, що з мене знущаються. А потім зауважив взагалі нечуване: чим пристойніше вбрана людина, тим краща у неї українська мова. Ще один шок – у Львові навіть в обкомі розмовляли українською мовою – на ті тотально російськомовні часи це було взагалі дивовижно. Більше ніде такого не було. У нас з дружиною – Тасею Литвиненко було таке враження, що ми все життя тільки й мріяли потрапити у Львів. Це був для нас Париж. Ми у 1965 році як зійшли з літака, як дісталися центру, походили, переступили поріг театру, то збагнули: вже звідси нікуди не поїдемо.

Назар Задніпровський: «Нам Богом даний інший дар...»

Назар Задніпровський у виставі **«Кайдашева сімя»**. Режисер П.Ільченко. Національний театр ім. І. Франка.

Назар Задніпровський – актор театру ім. І. Франка, заслужений артист України. 1996 закінчив КНІТМ ім. Карпенка-Карого (майстерня Бориса Ставицького). Ролі у виставах: «Ревізор» (режисер І. Афанасьєв), «Бал злодіїв» (С. Данченко), «Я, Генрі II» (режисер Ю. Кочевенко), «Леді і адмірал» (Ю. Кочевенко),«Брати Карамазови» (режисер Ю. Одинокий), «Ромео і Джульєтта» (В. Козьменко-Делінде), «Кайдашева сім'я» (режисер П. Ільченко).

Бесіду веде Анна Погрібна

– Ваша родина Задніпровських-Ткаченко – відома акторська династія. Чим для вас є це поняття?

– По-перше, відчуваєш обов'язок перед театром ім. І.Франка, оскільки акторська династія Задніпровських-Ткаченко – це династія саме цього театру. Потім уже постає відповідальність перед глядачем, перед мистецтвом взагалі, але стіни цього театру для мене святі. Коли я закінчив театральний інститут, мені пропонували працювати в інших театрах Києва, які на той час «гриміли», були більш успішними, але на нашій «сімейній нараді» було вирішено, що я працюватиму саме в театрі Франка, і я ніколи не шкодував про цей вибір.

– Чи одразу ви усвідомлювали, що станете актором, будете продовжувати сімейну традицію? Не хотілося вийти з цього кола, обравши зовсім іншу професію?

– Мене люблять запитувати про це в інтерв'ю, не буду брехати – не одразу... Я закінчив школу на початку 90-х, то